

מסורת הש"ם

(א) עירובין ד: (ב) עירובין ט: שם פסחים נד. מנחות לה: (ג) (למקמן ג, ד) פסחים מט: יומא טע: (ועיי' מוס' לקמן מנח' ד"ה עד כהנא,) (ה) (נ"ל רבא כ"ה בשאלות פסחא תרין,) (ו) (למקמן ג, ד) (לקמן מנח' מו:,) (ז) (קידושין לא:,) (ט) (עירובין ד: ד"ה ריטן,) (י) (נ"ל משנה רש"א,) (י"א מן ה"ה כ"י עד אלא מנאך רש"ל מ"ו וי"ב אין כאן מקומו, (ט) (ועמ"ש מוס' בלחכות ציבור להדגים בחולין ק"ו ד"ה וט"מ),

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה שנטלה תרומתו קס"ד. י"ב נ"ל דמסוס סופא קאמר רש"י קס"ד וע"ל דף מ"ו ע"ב ולי"ג שהוא ט"ס וזה קלי אפיפא אלא שאנ טולה תרומתו וק"ל שוב ראיתי בשבת דף קמ פס"י גסס ויכ"ש תרומה גדולה שעל יתרכל להפסיק והפסיקו קודם וכו' ע"פ זה חסר כאן:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אבל שכל כ"ו ואמאן ואבדן ובבבד. י"ב נ"ל למאן ק"ו אלא ופסחא הפסיק הכ"ו ובינך וי"ע: תוס' ד"ה שלישה שאבדו באחד א"ן רשאי ליתקן כ"ו סבד אפיפא. ענין זה תמוז' געטן דף פ' ע"ב מוס' ד"ה זו דכ"ה ר"מ וט"ו:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"יש כתב, ראיתי כתוב בסדר ר' עמרם וכו' אבי שצ"ר ר' פלטיה בר אביו וכו'. ב. בתוס' ר"יש כתוב, דה"פ א' אין שנים לא רע"כ דשנים ורשאים ליתקן אם רצו לזמן אין מומנים דאי רצו לזמן מומנים היה לו לשנות ג' שאבדו אין היחיד וכו' אלא אם רצו לזמן השנים אין מומנים.

מוסף רש"י

מאי עמא דבר. מה נהנה טעם (עירובין ד:), וזו היא הנכנסת לאחריהם: אאי' אלוטיו תנן שעולם צורא נפשות רבות וחסרונם, על כל מה שצרכו להחיות בזה נפש כל חי צא"י מי הענושים, פירוש על המקרא הזה כי לא על הלחם לבדו חיה האדם כי על כל מנא' פי ה' חיה האדם (דברים ח ג) כלומר הקב"ה צורא נפשות רבות ואפשים הכנה על כל המאכלים שצרכו להחיות בזה נפש כל חי, שאין חייב אם לא על המאכלים, כי לא על הלחם לבדו חיה האדם (סידור רש"י ט"ו קסו, הפרדס ע"ה קטם, תחז"ו ט"ו ע"ה),

הדרן עלך ביצד מברכין עד כמה מומנין. מברכין על המזון אחרי (יומא טו) א"ו: שלשה שאכלו כחמת דעתן חייבין לזמן ואין רשאים ליתקן (פסחים טו:), ואין רשאים ליתקן. דלמחיטוב לא בזמנן (דקמן ג.)

מאי עמא דבר. היאך נוהגים. וכבר נהגו לצרך בתחלה שהכל ולבסוף צורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שצרכו: **הדרן עלך ביצד מברכין**

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ וְכוּ' לִזְמַן. להזדמן יחד ללרוף צרכה בלשון רבים כגון וצרך: **שנטלה תרומתו**. קס"ד (א) תרומת מעשר שלו שעל הלוי להפריש: **מעשר שני שנפדה**. להחירו בצאילה חוץ לירושלים ואת פדיונו יעלה לירושלים ויאכל: **והשמש**. ששמשם בסקודה ואכל עמהם כזית כדי להטערף עמהם לזמון. וכלל הני אצטרך לאשמעיען אע"ג דמזו לאיסור אין כאן צרכה בעצירה כדמפרש ואזיל בגמרא^[א]: **עד כמה מומנין**. כמה יאכל עמהם ויתחייב עמהם בזמנן ונפקא מינה להנמיאם ידי חובתן אם יתנו לו הכנס לצרך: **גב' מה"מ**. דשלשה ראוים לצרכת לירוף: **גדלו לה' אם**. הרי שלשה. וכן אקרא הכו גודל היחיד אומר לשנים: **אינן רשאים ליתקן**. ולצרך כל אחד לעצמו דמפקעי לה תורת זמון: **שלשה אין שנים לא**. ה"פ דמדקתני אין רשאים ליתקן שעת מינה דשלשה מומנין שנים אין מומנין ואפילו רצו דאי אמרת שנים נמי אם רצו מומנין אמאי אין האחד רשאי ליתקן לחיל הוא ולא מפקעת צרכת זמון בזהי ויזמנו השנים: **שאני הסס דהוקצנו בחובה מעיקרא**. ואי אזיל הוא מפקעת להו חובה וקמו להו צרכות וגדלו המזווה ועושה ממי שאני מזווה ועושה^[ב]: **אזול עמהם**. דאין כאלו גאווה דניחא להו דמייתי להו ל ידי זמון. ואי שנים מומנין אמאי ניחא להו בלאו ידיה נמי אי בעו מומני:

דניחא

ורבי יוחנן חד אמר אם רצו לזמן מומנין וחד אמר אם רצו לזמן אין מומנין תנן שלשה שאבדו כאחת חייבין לזמן שלשה אין שנים לא התם חובה הכא רשות תא שמע^[ג] שלשה שאבדו כאחת חייבין לזמן ואין רשאים ליתקן שלשה אין שנים לא שאני התם דקבעו להו בחובה מעיקרא תא שמע^[ד] השמש שהיה משמש על השנים הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות היה משמש על השלשה הרי זה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות שאני התם דניחא

ורבי יוחנן חד אמר אם רצו לזמן מומנין וחד אמר אם רצו לזמן אין מומנין תנן שלשה שאבדו כאחת חייבין לזמן שלשה אין שנים לא התם חובה הכא רשות תא שמע^[ה] שלשה שאבדו כאחת חייבין לזמן ואין רשאים ליתקן שלשה אין שנים לא שאני התם דקבעו להו בחובה מעיקרא תא שמע^[ו] השמש שהיה משמש על השנים הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות היה משמש על השלשה הרי זה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות שאני התם דניחא

ודאי אם גמרו סעודתם יחד חייבים לזמן אכל רשאים לגמור זה בלא זה ולצרך: **אבל טבא אין מומנין** ע"י. מימה דלמר צערכין (דף ד.) הכל מנטרפין לזמון כהנים לויס וישראלים ופרין פשיטא ומשני לא לריכא אף על גב דכהן אורכל תרומה וישראל חולין אלא לאף על גב דתרומה אסורה לישראל אחרי שהכהן יכול ללרף עס ישראל לאכול בחולין מנטרפין לזמון והכא נמי נהי דחד מנייהו אכל טבל דאין ראוי לאחרים אמאי אינן מומנין ויש לומר דאכילת טבל לאו שמה אכילה דלא חזיא אף לכהן אכל תרומה לכל הפחות ראויה לכהן האוכלה^[ז] והוא הדין אם אכלו שלשתן טבל דאין חייבים לזמן כדאמרין (בב"ק פ"ט ד"ד) הרי שגול סאה חטין וטמנה^[ח] ופאפאה ואכלה ומצרך עליהן אינו מצרך אלא מנאך מכאן היה אומר רבינו יהודה דשלשה שאכלו והאחד היה מודר הנאה מן השנים והוא אוכל משלו יכול להטערף עמהם לזימון דנהי דאינו ראוי לאכול עמהם הס ראויס לאכול עמו וכן לענין העוזה מפת של נכרי אכל אם שלשתן מודרין הנאה זה מזה אין מנטרפין אע"פ שיכולים לשאול על מדרס דהשתא מיהא לא אתשילו: **בבבב"ל של מושא**. וא"ת היכי מייתי ראיה ממשא והא לריך לאתויי דמשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקצ"ה שהיה קורא והוא מציא שהקצ"ה היה קורא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה מסתמא משה בכל כמו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם אכל הקצ"ה לא היה לריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יחא קולו של משה המתרגם רס יותר מקולו של הקצ"ה שהיה קורא: **אם רצו לזמן אין מומנין**. פירש"י וכן לענין המוציא ושאר צרכות אין האחד מצרך להוציא חצרו לגבי הא דלמר אביי נקטינן שנים שאכלו כחמת מזוה ליתקן ולצרך כל אחד לעצמו בין צרכת המוציא בין צרכת המזון לשון רש"י לקמן ולא נהירא דלעיל פרק כ"ד מברכין (דף נט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לצרך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו שם אלא פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נג.) דעל המאור אחד מצרך לכולן ע"כ נ"ל דבצרכה ראשונה מוציאין זה את זה שנים לנ"ע והטעם הואיל ויושצין לאכול יחד דעתן ללרף ואחד מצרך להוציא חצרו אכל בצרכה של סוף סעודה שסמתלקין זה מזה לריך לצרך כל אחד לעצמו ויש מתרביס דיש חלוק בין צרכת המוציא דלא הויא כי אם דרבנן ע"כ מוציאין זה את זה אכל בצעהמ"ו שהיא מדאורייתא לשם התמימות:

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵבְדוּ בֶּאֱחָד אֶין רִשְׁאִין לִיְחָדְקָן. מפרש"י אמאי אין רשאים ליתקן האחד מפני השנים כיון דב' נמי מומנין לחיל הוא והא לא מיפק' צרכת זמון מימה דילמא טעמא דאין רשאים ליתקן משום דיפטרו לשלישי מצרכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו צרכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתם^[י] סמיך אפיפא דקתני ד' אין רשאים ליתקן אע"ג דאיכא שנים מכאן וב' מכאן והוי כמו וכו' וכה"ג תמנא בצרכה מקומות ותימה אי"כ אמאי לא מקשי מן הסיפא בזהדי ע"כ פירש רבינו יהודה^[יב] דודאי פריך מרישא וה"ק דליכא למימר דמשום היחיד קאמר דא"כ ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליתקן א"נ אין אחד מהם רשאי ליתקן אכל מדקתני אין רשאים ליתקן משמע מכלהו פקע זמון אם נסתלק אחד מהם:

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

מה.

דחקנתיה אומצא. ודוקא מים שאין לו הנאה כי אם לשתות מים לזמאן והנאה דחנקתיה אומנא אין זה נחשב הנאה אכל שאר משקים שלעולם הגוף נהנה מהן בכל ענין מצרך ואפילו חנקתיה אומנא כדאמרין לעיל (דף לו.) ואע"ג דלרפואה אחי צעי צרכי ורצ עמרם^[א] פירש דדוקא לפניו לא צעי צרכי אכל לאחרי חייב ורבינו משה פירש דלא היא דהואיל ואינו נהנה אפילו לאחרי לא צעי צרכה:

רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות וכו'. פירוש לפניו ופוק חזי מאי עמא דבר והנה נהגו העולם לצרך לאחריו אכל לא מזינו לפרש דפליגי בלאחריו דתנא קמא סבר דמצרך לפניו ולא לאחריו ורבי טרפון סבר אף לאחריו יצרך צורא נפשות רבות דאם כן כי פריך לעיל מרב פפא דמצרך (ליקשי) [לסעייה] ממלתיה דרבי טרפון שהוא תנאי:

הדרן עלך ביצד מברכין

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵבְדוּ בֶּאֱחָה. צירושלמי
פריך הכא את אמרת אין רשאים ליתקן והכא את אמרת חייבים לזמן ועתה לכאורה אין זה קשה וכן לקמן (דף נ.) פריך תנינא חדא זימנא שאין רשאים ליתקן היינו משום דחייבים לזמן ולי"ג דהכי פריך הכא את אמרת דאין רשאים ליתקן דמשמע אם גמרו אכילתן יחד אינן רשאים ליתקן אכל האחד רשאי לגמור סעודתו ולצרך קודם חצרו וחייבין לזמן משמע דחובת זימון עליהם ואינן רשאים לגמור סעודתן זה בלא זה ומשני שמואל כאן בתחלה כאן בסוף אחיו בתחלה ואחיו בסוף פליגי זה מרי אמוראי חד אמר נתנו דעתם לאכול זהו בתחלה אכלו כזית זהו בסוף וחד אמר אכלו כזית זהו בתחלה נתנו דעתם לאכול זהו בסוף ורב אלפס מופס דרך^[א] לשון עיקר וה"פ נתנו דעתם לאכול כלומר שהתחילו מתחלה לאכול צידד זהו בתחלה אז ודאי חובת זימון עליהם אכלו כזית זהו בסוף כלומר אם האחד התחיל קודם חצרו כזית אז

ודאי אם גמרו סעודתם יחד חייבים לזמן אכל רשאים לגמור זה בלא זה ולצרך: **אבל טבא אין מומנין** ע"י. מימה דלמר צערכין (דף ד.) הכל מנטרפין לזמון כהנים לויס וישראלים ופרין פשיטא ומשני לא לריכא אף על גב דכהן אורכל תרומה וישראל חולין אלא לאף על גב דתרומה אסורה לישראל אחרי שהכהן יכול ללרף עס ישראל לאכול בחולין מנטרפין לזמון והכא נמי נהי דחד מנייהו אכל טבל דאין ראוי לאחרים אמאי אינן מומנין ויש לומר דאכילת טבל לאו שמה אכילה דלא חזיא אף לכהן אכל תרומה לכל הפחות ראויה לכהן האוכלה^[א] והוא הדין אם אכלו שלשתן טבל דאין חייבים לזמן כדאמרין (בב"ק פ"ט ד"ד) הרי שגול סאה חטין וטמנה^[ב] ופאפאה ואכלה ומצרך עליהן אינו מצרך אלא מנאך מכאן היה אומר רבינו יהודה דשלשה שאכלו והאחד היה מודר הנאה מן השנים והוא אוכל משלו יכול להטערף עמהם לזימון דנהי דאינו ראוי לאכול עמהם הס ראויס לאכול עמו וכן לענין העוזה מפת של נכרי אכל אם שלשתן מודרין הנאה זה מזה אין מנטרפין אע"פ שיכולים לשאול על מדרס דהשתא מיהא לא אתשילו: **בבבב"ל של מושא**. וא"ת היכי מייתי ראיה ממשא והא לריך לאתויי דמשה היה מתרגם ולא היה מרים קולו יותר מהקצ"ה שהיה קורא והוא מציא שהקצ"ה היה קורא ומשה היה מתרגם ופירש רב אלפס בקולו של משה מסתמא משה בכל כמו היה עונה כדי להשמיע קולו לכל העם אכל הקצ"ה לא היה לריך להרים קולו שהרי לא היה מדבר אלא למשה לבד ואפילו הכי היה מגביה קולו כדי שלא יחא קולו של משה המתרגם רס יותר מקולו של הקצ"ה שהיה קורא: **אם רצו לזמן אין מומנין**. פירש"י וכן לענין המוציא ושאר צרכות אין האחד מצרך להוציא חצרו לגבי הא דלמר אביי נקטינן שנים שאכלו כחמת מזוה ליתקן ולצרך כל אחד לעצמו בין צרכת המוציא בין צרכת המזון לשון רש"י לקמן ולא נהירא דלעיל פרק כ"ד מברכין (דף נט.) בעובדא דבר קפרא נתן בר קפרא רשות לאחד לצרך ושנים הוו התם ועוד אי הוו שלשה התם לא היו שם אלא פירות וכן נמי אמרינן לקמן (דף נג.) דעל המאור אחד מצרך לכולן ע"כ נ"ל דבצרכה ראשונה מוציאין זה את זה שנים לנ"ע והטעם הואיל ויושצין לאכול יחד דעתן ללרף ואחד מצרך להוציא חצרו אכל בצרכה של סוף סעודה שסמתלקין זה מזה לריך לצרך כל אחד לעצמו ויש מתרביס דיש חלוק בין צרכת המוציא דלא הויא כי אם דרבנן ע"כ מוציאין זה את זה אכל בצעהמ"ו שהיא מדאורייתא לשם התמימות:

שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵבְדוּ בֶּאֱחָד אֶין רִשְׁאִין לִיְחָדְקָן. מפרש"י אמאי אין רשאים ליתקן האחד מפני השנים כיון דב' נמי מומנין לחיל הוא והא לא מיפק' צרכת זמון מימה דילמא טעמא דאין רשאים ליתקן משום דיפטרו לשלישי מצרכת הזמון וגם הוא אין לו להפקיע ממנו צרכת הזמון וי"ל דעיקר פרכתם^[י] סמיך אפיפא דקתני ד' אין רשאים ליתקן אע"ג דאיכא שנים מכאן וב' מכאן והוי כמו וכו' וכה"ג תמנא בצרכה מקומות ותימה אי"כ אמאי לא מקשי מן הסיפא בזהדי ע"כ פירש רבינו יהודה^[יב] דודאי פריך מרישא וה"ק דליכא למימר דמשום היחיד קאמר דא"כ ה"ל למימר אין היחיד רשאי ליתקן א"נ אין אחד מהם רשאי ליתקן אכל מדקתני אין רשאים ליתקן משמע מכלהו פקע זמון אם נסתלק אחד מהם:

והא

עין משפט ור מוצוה

קנב א נמי' פ"ה מהל' צרכות הל' אן טוש"ע אר"ת סימן ד' סעיף ז:
א ב מיי' פ"ה שם הלכה ב סמג עשין כו טוש"ע אר"ת סימן קצ"ט סעיף א:
ב ג מיי' פ"ה מהלכות צרכות הל' כ סמג שם:
ג ד טוש"ע אר"ת סימן קל"ט סעיף א:

ד ה טוש"ע שם סעיף ב:
ה ו מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע אר"ת סי' קל"ט סעיף א:

ו ז מיי' פ"ה מהל' צרכות הלכה ז סמג שם טוש"ע אר"ת סימן קל"ט סעיף ד:
ז ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

ח ט מיי' שם הלכה ח סמג הלכה ז סמג שם טוש"ע אר"ת סי' קצ"ט סעיף ו:
ט י מיי' פ"ה מהלכות צרכות הל' יד סמג שם טוש"ע אר"ת סימן קצ"ט סעיף י:

י י' מיי' פ"ד מהלכות פ"ח הלכה ג ופ"י"ב מהל' פסלה הל' יא טוש"ע אר"ת סי' קמה סי"א ועוד י"ד סי' רמ"ו:

יא ל מיי' פ"ה מהלכות צרכות הלכה י סמג עשין כו טוש"ע אר"ת סי' קצ"ט סעיף א:
יב מ' טוש"ע שם יט' קע סעיף טא:

תורה אור השלם

- ↑ גדלו לין אחי ותרוממה שמו תתרו: תהלים לד י'.
- ↑ כי שם יי' אקראי הבו גדל לאלהינו:
- ↑ ויהי קול השופר הולך ויחוק מאד משה ידבר והאלהים יענו בקול: שמות יט ט

רבינו חננאל

ואסיקנא [הלכה בבבבכות פוק חזי מאי עמא דברן.] הדרן עלך ביצד מברכין סליק פ"ו ל"ש פרק שבביי'

אבכל דמאי וכו'. דהא לחלן מו, א.ב. אבל טבל וכו'. טבל הוא שלא הורמה ממנו התרומה והמערין. וכוהיב... כי שם [ה] אקרא (הבן היר שלשה. [ומנין שאין המתרגם רשאי] להגביה קולו ויתור מן הקורא שנאמר] משה ידבר והאלהים יענו בקול [בקרין] שם משה. ותנאי כותיה דאין רשאי]ן המתרגם להגביה קולו ויתור מן הקורא [אלי' [מ]עך הקורא קולו [ויקרא] העונה אפן [לא יגביה קולו ויתר] מן [הם]ברך שגא' ותרוממה [שמו] יחדיון. איתמר שנים שאכלו רב [וד' ויתגן] חד אמ' אם רצו לזמן מומנין, ותנן אמר]ן אפילו [אם רצו] אין מומנין ושקלינן] ותרין] ... ואסיקנא תסתיים [דר' ויתגן הוא דאמר אין מומנין, וקיימא לן רב ור' ויתגן הלכה ד' ויתגן.

עין משפט
גד מצוה

מה:

והא מאה נשי כתרי גברי דמיין. לענין קדון תפלה[[][]] ולענין כל דבר שזעשרה ואפילו הכי חשדינן להו כשלשה וה"ה לשנים אצל לא מזי למימר כחד דמיין דאינן יכולות לזמן דהא קתני נשים מומנות לעזמן ורש"י פירש כתרי לענין חוצה דאין חייבות לזמן ואס רלו מומנות והוא הדין לשנים:
שאני התם דאיבא דעות. מכאן משמע דנשים יכולות לזמן לעזמן וכן עשו צנות רבינו אברהם חמיו של רבינו יהודה ע"פ אביהן ומיהו לא נהגו העולם כן וקשה אמאי לא נהגו מדקתני מומנות משמע דקאמר חייבות לזמן וי"ל דנשים מומנות לעזמן היינו אס רלו לזמן מומנות וכן משמע קתא הלשון מדקתני בסמוך נשים ועבדים אס רלו לזמן אינ מומנין ועוד דמדמה ליהב הגמרא לשנים משמע דחוצה ליכא והא דקאמר צריש ערכין (דף ג. וסס) הכל מחוייבין צוימון לאחויי נשים לענין רשות קאמר ולא לענין חוצה ונשים לרין עיון אס יוצאות בצרכה הצימון של אנשים מאחר שאין מצניות ויש מציאין ראה שיואלות מדאמר לקמן סופר מבין וצור יולא מכאן משמע שאף הנשים יוצאות צבהמ"ו שלנו מיהו יס לדחות אותה ראה דשאני צור שמזין בלשון הקדש ויודע קתא מאי קאמר אצל אינו יודע לבין אצל נשים שאינן מצניות כלל מזי למימר דלא נפקי והא דאמר'י צמגילה (פ"ב ד' י.) לועו ששמע אסורית ילא פרסומי יסא צעלמא שאני כדלמרנין התם (דף יח.) האשמתרניס צני הרמכים מי ידעינן מאי ניהו:
אי הכי אימא סיפא. לא גרס אי הכי דהא אפי' מעיקר' נמי הוה מזי למפך מסיפא דאין מומנין:
רב וביד אמר ברוך הוא ומבורך. וצ"ה פסק ברוך הוא ומצורך:
שמו תמיד לעולם ועד ואי הוה עשרה עני צמרייהו ברוך הוא אלהינו ומצורך שמו תמיד לעולם ועד:
הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות. פרי"ח וה"ג ד"מ צכל צרכה וצרכה כגון אחר ישתצח וכיוצא צו ומיהו פוק חזי מאי עמא דבר שלא נהגו לענות אמן אלא אחר צונה ירושלים צבהמ"ו:
רב אשי עני ליה בלחישא. וכן פסק צה"ג ועוד לדין דליכא פועלים אפילו אציי מודה:
לא

והא מאה נשי כתרי גברי דמיין. לענין קדון תפלה[[][]] ולענין כל דבר שזעשרה ואפילו הכי חשדינן להו כשלשה וה"ה לשנים אצל לא מזי למימר כחד דמיין דאינן יכולות לזמן דהא קתני נשים מומנות לעזמן ורש"י פירש כתרי לענין חוצה דאין חייבות לזמן ואס רלו מומנות והוא הדין לשנים:
שאני התם דאיבא דעות. מכאן משמע דנשים יכולות לזמן לעזמן וכן עשו צנות רבינו אברהם חמיו של רבינו יהודה ע"פ אביהן ומיהו לא נהגו העולם כן וקשה אמאי לא נהגו מדקתני מומנות משמע דקאמר חייבות לזמן וי"ל דנשים מומנות לעזמן היינו אס רלו לזמן מומנות וכן משמע קתא הלשון מדקתני בסמוך נשים ועבדים אס רלו לזמן אינ מומנין ועוד דמדמה ליהב הגמרא לשנים משמע דחוצה ליכא והא דקאמר צריש ערכין (דף ג. וסס) הכל מחוייבין צוימון לאחויי נשים לענין רשות קאמר ולא לענין חוצה ונשים לרין עיון אס יוצאות בצרכה הצימון של אנשים מאחר שאין מצניות ויש מציאין ראה שיואלות מדאמר לקמן סופר מבין וצור יולא מכאן משמע שאף הנשים יוצאות צבהמ"ו שלנו מיהו יס לדחות אותה ראה דשאני צור שמזין בלשון הקדש ויודע קתא מאי קאמר אצל אינו יודע לבין אצל נשים שאינן מצניות כלל מזי למימר דלא נפקי והא דאמר'י צמגילה (פ"ב ד' י.) לועו ששמע אסורית ילא פרסומי יסא צעלמא שאני כדלמרנין התם (דף יח.) האשמתרניס צני הרמכים מי ידעינן מאי ניהו:
אי הכי אימא סיפא. לא גרס אי הכי דהא אפי' מעיקר' נמי הוה מזי למפך מסיפא דאין מומנין:
רב וביד אמר ברוך הוא ומבורך. וצ"ה פסק ברוך הוא ומצורך:
שמו תמיד לעולם ועד ואי הוה עשרה עני צמרייהו ברוך הוא אלהינו ומצורך שמו תמיד לעולם ועד:
הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות. פרי"ח וה"ג ד"מ צכל צרכה וצרכה כגון אחר ישתצח וכיוצא צו ומיהו פוק חזי מאי עמא דבר שלא נהגו לענות אמן אלא אחר צונה ירושלים צבהמ"ו:
רב אשי עני ליה בלחישא. וכן פסק צה"ג ועוד לדין דליכא פועלים אפילו אציי מודה:
לא

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

דניחא להו דמקנע להו צמוצה. דגדול המצווה ועושה:
אס רלו אין מומנים. כדמפרש טעמא לקמן שאין קציעותן גאה משום פריזותא צין דנשים צין דמשכצ זכור דעבדים צקטנים:
דאפילו מאה כפרי דמיין. לענין חוצה דאין חייבות לזמן ואס רלו מומנין והוא הדין לשנים:
דאיכא דעות. דלע"ג

דניחא להו דמקבע להו בחובה (מעיקרא) ת"ש[[][]] אנשים מומנות לעצמן ועבדים מומנים לעצמן נשים ועבדים וקמנים אם רצו לזמן אין מומנין [[][]] (והא נשים אפילו מאה) והא מאה ^[א] נשי כתרי גברי דמיין וקתני נשים מומנות לעצמן ועבדים מומנין לעצמן שאני התם דאיבא דעות א"ה אימא סיפא נשים ועבדים אם רצו לזמן אין מומנין אמאי לא והא איבא דעות שאני התם משום פריצותא תסתיים דרב דאמר אם רצו לזמן אין מומנין דאמר רב דימי בר יוסף אמר רב שלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק קוראין לו ומומנין עליו טעמא דקוראין לו הא לא קוראין לו לא שאני התם דאקבעו להו בחובה מעיקרא אלא תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר אם רצו לזמן אין מומנין דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שנים שאכלו כאחת אחד מהן יוצא בכרכת חבירו והוינן בה מאי קא משמע לן תנינא [[][]] צשמע ולא ענה יצא ואמר רבי זירא לומר שאין ברכת הוימוין[[] ביניהם תסתיים א"ל רבא בר רב הונא לרב הונא והא רבנן דאתו ממערבא אמרי אם רצו לזמן מומנין מאי לאו דשמיע להו מר' יוחנן לא דשמיע להו מרב מקמי דנחית לבבל: גופא אמר רב דימי בר יוסף אמר רב ישלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק קוראין לו ומומנין עליו אמר אביי והוא דקרו ליה ועני אמר מר זוטרא ולא אמרן אלא בשלשה אבל בעשרה עד דנייתי מתקיף לה רב אשי אדרבה איפכא מסתברא תשעה יוהלכתא כמר זוטרא מ"ט[[] כיון דבעי לאדכורי שם שמים בציר מעשרה לאו אורח ארעא אמר אביי נקיטינן שנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק[[] תניא נמי הכי השנים שאכלו כאחת מצוה ליחלק במה דברים אמורים כששניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא: אמר רבא [[][]]הא מילתא אמריתא אנא ואיתמרה משמיה דרבי זירא כוותי ישלשה שאכלו כאחת אחד מפסיק לשנים ואין שנים מפסיקין לאחד ולא והא רב פפא אפסיק ליה לאבא מר בריה איהו וחד שאני רב פפא [[][]]דלפנים משורת הדין הוא דעבד יהודה בר מרימר ומר בר רב אשי ורב אחא מדפתי כרכי ריפתא בהדי הדדי לא הוה בהו חד דהוה מופלג מחבריה לברוכי להו [[][]] (יתבי וקא מיבעיא להו) הא דתנן שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן הני מילי היכא דאיבא אדם גדול אבל היכא דכי הדדי נינהו חלוק ברכות עדיף בריך אינייש [[][]] (נלפשיה אתו לקמיה דמרימר אמר להו ידי ברכה יצאתם יידי זימון לא יצאתם וכי תימרו ניהדר ונזמן [[][]] אין זימון למפרע בא ומצאן כשהן מברכים מהו אומר אחיהיהם רב זביד אמר ברוך ומבורך רב פפא אמר עונה אמן ולא פליגי והא דאשכחניהו דקא אמרי נברך והא דאשכחניהו דקא אמרי ברוך עונה אמן תני חדא העונה אמן אחר [[][]] ברכותיו הרי זה משובח ותניא אידין הרי זה מגונה לא קשיא [[][]]הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות אביי עני ליה בקלא כי היכי דלשמעו פועלים וליקומו דהטוב והמטיב לאו דאורייתא רב אשי עני ליה בלחישא כי היכי דלא גזולו בהטוב [[][]] והמטיב

מסורת הש"ס

^[א] [ערכין ג.א. ב]
^[ב] [ד' מיות הלל צריכין מוכן ומצברי רש"י נראה דגריס והא אפי' מאה נשי כתרי גברי דמיין]
^[ג] [ע"ש העיבן]
^[ד] [נכס"א הזמון]
^[ה] [נמנות מ.ג. ח]
^[ו] [חזין ק. ו]
^[ז] [נמנות מ.ג. ח]
^[ח] [לעיל ג. ו. וש"ס]
^[ט] [נ"ל אמרי וי"א צרי"ף ודל"ש]
^[י] [רש"י ד"ה לא ס' ולקמן מה:]

❧

הגהות הב"ח

^[א] [ג' נחין כעשרה. י"ב ע"ל סוף דף מ"ז: (ב) שם בריך איניש איניש נלפשיה: (ג) שם אחר כל צרכותי: (ד) שם דלא לזולזל ובינן טעונו:]
^[ה] [רש"י ד"ה לא הוה צנו חד מופלג:]

❧

הגהות הגר"א

^[א] [ג' נח"א נחין אפי' מאה (והא מאה) תפ"ח:]

❧

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, ולענין קריאת המגילה וקריאת ס"ת. ב. בתוס' ר"ש כתב, וגם דמדיית מנה תלמודא לשנים דמאה נשים כתרי היינו אם רצו לזמן מומנים. ג. בתוס' ר"ש גרס, ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד (השמיט את המלה הוא). ד. בתוס' ר"ש כתב, כגון ישתבח דהוי סיום ברכה דסוף פסוקי דומרא וכן הללוך דההל וברכות דיי"ח וכיוצא בהם. ז"בסוף דבריו כתב"י הא דנקט בבנה ירושלים לברותא נקטיה דאע"ג דאינה סיום כל הברכות אלא סיום ברכות דאורייתא.

❧

מוסף רש"י

נשים מומנות לעצמן. שלש נשים, וכן שלשה עבדים, אצל אינ שמי נשים או שני עבדים מלטרפינן עס אנשים, לפי שיש צאנשים מה שאין צאנשים ועבדים, שאין הנשים חומרות צרות ואין העבדים חומרים על מתלמנו (שריין ג.א. מצוה ליחלק. הואיל ואין כאן שלשה (וחזיקין אר). אין זימון למפרע. משניק, וידי זימון לא ילא (לקמן ג.)